

Любченко О.Д.

Дорога в завтра

м. Вінниця
2017

Автор **Любченко Олена Дмитрівна**, учитель початкових класів комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія № 6 Вінницької міської ради», спеціаліст вищої категорії, старший вчитель

Любченко О.Д. Професійне становлення учнів молодшого шкільного віку: Методичний посібник / О.Д. Любченко. – Вінниця: ММК, 2017. 48 с.

Рецензенти:

Любчак Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М.М. Коцюбинського

Важова О. Й., заступник директора з навчально-виховної роботи школи І ступеня комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія № 6 Вінницької міської ради», учитель вищої категорії, вчитель-методист

Рекомендовано науково-методичною радою методичного кабінету Комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія № 6 Вінницької міської ради»
(Протокол № 2 від 03.10.2016 р.)

У методичному посібнику описаний досвід організації та проведення профорієнтаційної роботи з молодшими школярами.

Посібник містить розробки заходів з використанням різноманітних форм профорієнтаційної роботи.

Адресовано вчителям початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів, здобувачам вищої освіти педагогічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	6
1.1 Суть профорієнтаційної роботи з молодшими школярами	6
1.2 Принципи профорієнтаційної роботи в початковій школі	8
1.3 Вікові особливості учнів молодшого шкільного віку	9
1.4 Основи проектування профорієнтаційного заняття у школі I ступеня	10
РОЗДІЛ II. СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГУРТКА	14
«СВІТ ПРОФЕСІЙ»	14
2.1 Мета та завдання діяльності гуртка «Світ професій»	14
2.2 Програма роботи гуртка «Світ професій» на 2016-2017 навчальний рік.....	15
РОЗДІЛ III. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ	18
3.1 Екскурсія як форма профорієнтаційної роботи	19
3.2 Сюжетно-рольова гра як засіб профорієнтації молодших школярів	22
3.3 Майстер-клас як форма профорієнтаційної роботи.....	24
3.4 Додаткові структурні елементи профорієнтаційного заняття.....	25
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ.....	29
Додаток 1	29
Додаток 2.....	31
Додаток 3.....	35
Додаток 6.....	38
Додаток 7.....	46

ВСТУП

Світ професій у суспільстві складний, динамічний, постійно розвивається. Якщо ще кілька років тому було досить познайомити дітей з працею кухаря, лікаря, продавця, водія та військового, то на сучасному етапі цього недостатньо. Реальна дійсність нам диктує нові вимоги. В даний час орієнтація дітей молодшого шкільного віку у світі професій і в праці дорослих розглядається як невід'ємна умова їх всебічного повноцінного розвитку. Професійне самовизначення взаємопов'язане з розвитком особистості на всіх вікових етапах, тому молодший шкільний вік розглядається як підготовчий, в якому закладаються основи для профорієнтації.

Щоб дитина усвідомлено зробила вибір у дорослому житті, її треба познайомити з максимальною кількістю професій, починаючи з професій людей ближнього їй оточення, добре знайомих, за чиєю працею діти спостерігають кожного дня.

Проблема організації профорієнтаційної роботи в початковій школі полягає в тому, що урокам ознайомлення з професіями в рамках шкільної програми відведено небагато часу. Програма спрямована на створення умов для систематичних і регулярних занять у позаурочний час.

Профорієнтаційна робота у школі I ступеня вважається підготовчим етапом. Мета даного етапу - формування в дітей молодшого шкільного віку любові і сумлінного ставлення до праці, розуміння ролі праці в житті людини й суспільства, розвиток інтересу до світу професій, у тому числі професійної сфери діяльності батьків і найближчого оточення.

На цьому етапі здійснюється залучення учнів до різних видів пізнавальної, ігрової, суспільно корисної трудової діяльності. Раннє знайомство з різними видами людської діяльності не тільки розширює загальний кругозір дитини, але також, що особливо важливо, дає можливість раннього прояву та конкретизації її інтересів і здібностей.

Сьогодні все більшої актуальності набуває питання формування та розвитку успішної особистості, яка впевнено адаптується до умов швидкозмінного сучасного світу. Тому, окрім міцних знань, сформованих умінь та навичок, потрібно розвивати

у молодших школярів здатність застосовувати їх у конкретних ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Підготовка школярів до обґрунтованого вибору професії є одним із важливих завдань шкільного навчання та виховання. Профорієнтаційна робота сьогодні - невід'ємна частина програми підвищення якості освіти.

Визначення проблеми та актуальності теми дозволяє сформулювати мету роботи: з'ясувати суть, форми й методи профорієнтаційної роботи в початковій школі.

РОЗДІЛ І. ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1 Суть профорієнтаційної роботи з молодшими школярами

Професійна орієнтація в загальноосвітньому закладі має науково-обґрунтовану систему заходів, що сприяють професійному самовизначенню особистості, формування майбутнього професіонала, котрий вміє з найбільшою користю для себе та суспільства застосувати свої схильності й здібності.

Ґрунтовно питання вибору професії цікавлять старшого підлітка (14-16 років), коли він замислюється про особистісний сенс у професійній праці, виборі спеціальності, навчального закладу, в якому він буде її освоювати. Але база допрофесійного самовизначення повинна закладатися на стадії конкретно-наочних уявлень про світ професій задовго до підліткового віку.

Чим обумовлена необхідність організації роботи з професійного самовизначення учнів вже в початковій школі?

Для того, щоб відповісти на питання про актуальність профорієнтаційних занять у початкових класах, необхідно коротко з'ясувати стадії становлення професійної самосвідомості в цьому віці. Стадія конкретно-наочних уявлень про світ професій охоплює період з 2,5-3 років і триває аж до початку передпідліткового віку (10-12 років). У процесі розвитку дитина насичує свою свідомість різноманітними уявленнями про світ професій. Вона в символічній формі намагається програти дії водія, медсестри, вчителя та ін. опираючись на власні спостереження за дорослими.

У початковій школі, коли пізнавальна діяльність стає провідною, визначальною в розвитку школяра, важливо розширювати його уявлення про різні професії. Деякі елементи професійної діяльності йому ще важко зрозуміти, але в кожній професії є галузь, яку можна уявити на основі наочних образів, конкретних ситуацій з життя, історій, цікавих випадків і вражень дорослого (працівника). На цьому етапі створюється певна наочна основа, на якій базується подальший розвиток професійної самосвідомості. Саме тому дуже важливо створювати максимально різноманітну палітру вражень про світ професій, щоб потім на основі цього матеріалу учень міг аналізувати професійну сферу більш осмислено. Чим

більше професій буде знайомо дитині та чим ширше її уявлення про світ професій, тим менше помилок вона допустить у подальшому процесі формування професійного плану.

Таким чином, основним завданням профорієнтаційної роботи в початкових класах є розширення кругозору та обізнаності дитини про професії в процесі спілкування з дорослим.

Учні 1-4 класів ще далекі від вибору професії, але правильно організована з ними профорієнтаційна робота повинна стати основою, на якій у подальшому будуть розвиватися професійні інтереси та наміри учнів у старших класах.

Профорієнтаційна робота в цей період полягає в основному в проведенні професійної освіти дітей і пробудження в них інтересу до різних видів трудової діяльності. Учні необхідно поступово вводити у різноманітний світ професій, учити їх орієнтуватися в цьому світі та враховувати, що ними поки запам'ятовується тільки найяскравіше, вражаюче, помітне. Уявлення дітей молодшого віку про працю дорослих можуть розширюватися не тільки за рахунок спостережень доступного середовища, але і за рахунок читання.

Уявлення про професії у дитини 7-10 років обмежені поки що небагатим життєвим досвідом: робота мами й тата, вихователя в дитячому садочку, вчителя в школі. Привабливими для молодшого школяра є професії льотчика, міліціонера, розвідника і т.д., які своєю зовнішньою героїчною й романтичною стороною вражають уяву дитини. Зараз до цього списку додалася професія бізнесмена, у якого, на думку дітей, багато грошей. Але і про ці так чи інакше знайомі професії діти знають, як правило, мало і поверхнево. Тим часом в сучасному світі існує чимало видів праці, які незнайомі учням. Орієнтація в цьому океані людських занять є найважливішою ланкою соціальної адаптації дитини.

Позакласні заходи, присвячені знайомству з професіями, повинні регулярно проводитися в усіх школах, починаючи з першого року навчання. Інформація про професії, подана в доступній і цікавій формі, допоможе дітям у виборі книг для читання, гуртків, секцій, творчих колективів для позашкільних занять [5, с. 47].

Раннє знайомство з різними видами людської діяльності не тільки розширює

загальний кругозір дитини, але також, що особливо важливо, розкриває можливості раннього прояву та конкретизації її інтересів і нахилів.

Весь педагогічний досвід доводить те, що людина, яка з дитинства ставить перед собою конкретні (нехай і багато разів мінливі) цілі, пов'язані з майбутньою професією, і намагається усвідомити своє майбутнє місце в суспільстві, навряд чи поповнить собою армію «важких» підлітків і соціально неблагополучний контингент молоді.

Скільки б не обговорювали вчені та практики питання про необхідність і доцільність профорієнтаційної роботи з молодшими школярами, завжди знайдуться теоретичні докази як «за», так і «проти». Досвід роботи з підготовки молодших школярів до майбутнього вибору професії, значимі для кожної дитини результати її особистісного розвитку роблять педагогів прихильниками ідеї про важливість професійної орієнтації у початковій школі. Безперечно, вибір професії для учнів початкових класів не є настільки актуальним завданням, але в ході цілеспрямованої та систематичної профорієнтаційної роботи відбувається розширення уявлень молодших школярів про навколишній світ і (через пізнання його складності і різноманіття) відкриття свого «Я». Прагнення до пізнання навколишнього світу та себе закладено в самій природі дитини, яка в ігровій діяльності моделює реальну дійсність. В іграх профорієнтаційного змісту проявляється суб'єктна позиція молодшого школяра, розвиваються уявлення про себе, свої якості та можливості [2. с. 21].

1.2 Принципи профорієнтаційної роботи в початковій школі

Профорієнтаційна робота не повинна обмежуватися роботою тільки зі старшими учнями початкової школи, а проводитися системно. Ця робота ведеться з першого по четвертий клас.

Диференційований та індивідуальний підхід до учнів здійснюється залежно від віку та рівня сформованості їх інтересів, відмінностей у ціннісних орієнтаціях і життєвих планах, від рівня успішності.

Оптимально поєднуються масові, групові та індивідуальні форми

профорієнтаційної роботи з учнями та батьками.

Зв'язок профорієнтації з життям (врахування потреб суспільства в кадрах).

До 3-4 класу дитина повинна володіти інформацією про світ професій, вміти самостійно підготувати розгорнутий опис професії або сінквейн (стисле пояснення поняття, теми в рамках знань про професії).

Високий рівень успішності профорієнтаційних занять визначається за наступними критеріями: учень вміє самостійно добувати нову інформацію за допомогою додаткової літератури, вміє визначити здібності, які необхідні для певної професії.

Отже, проведення профорієнтації в школі багато в чому залежить від вікових особливостей школярів. На ступені початкової школи необхідно сформувати позитивне ставлення до праці, розкрити важливість і необхідність її для суспільства, силу та красу праці, сформувати потребу бути корисним людям.

1.3 Вікові особливості учнів молодшого шкільного віку

Зміст і структура профорієнтаційних занять у початкових класах визначається віковими особливостями молодших школярів.

До початку навчання в школі у дитини починає формуватися так зване словесно-логічне мислення, яке передбачає вміння оперувати словами, розуміти логіку міркувань, вміти аргументувати свою точку зору. Першокласники при роботі з поняттям відзначають, перш за все, найбільш наочні, зовнішні ознаки, що характеризують дію об'єкту (що він робить?), його призначення (для чого він?). Молодшим школярам ще складно визначати внутрішню сутність предмета, віднести його до якогось виду. Наприклад, «трактор» для них - це «для того, щоб їздити в поле», «щоб допомагати копати картоплю», а не «вид сільськогосподарського транспорту».

Учень першого класу часто підмінює аргументацію і доказ простою вказівкою на реальний факт або опирається на аналогію. Особливо важко їм «дається» розуміння й встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Наприклад, питання «Чому засохла рослина?» набагато складніше, ніж питання «Що станеться, якщо рослину не поливати?». Саме тому в процесі планування профорієнтаційних занять

важливо вчити виділяти в професії істотні, головні сторони. Не всі діти зможуть зрозуміти відразу, що бухгалтер - це не «той, хто сидить за комп'ютером», а водій не «той, хто їздить на машині». Педагогу необхідно проявляти наполегливість в тому, щоб діти формулювали уявлення про професію на основі істотних, головних ознак. Наприклад, за допомогою навідних запитань: «Але ж і ти сидиш за комп'ютером, коли граєш. Ти ж - не бухгалтер! А хто такий бухгалтер?»; «Тато твій можливо теж вміє їздити на машині, але працює інженером (сантехніком, кухарем, лікарем), а не водієм».

Не можна забувати і про увагу. Увага ще нестійка. Діти в першому класі (особливо в перші чотири місяці навчання) легко відволікаються, швидко втомлюються. Довгі диспути (більше 4-5 хвилин) про професії не ефективні. Беручи до уваги цей факт, необхідно при плануванні занять враховувати пізнавальні інтереси дітей (тобто те, що їм дійсно цікаво): грати, слухати та обговорювати казки, малювати, розповідати про себе, фантазувати, вирішувати ребуси, розігрувати сценки, розгадувати загадки, вгадувати «секрети» (що заховане) [2, с. 104].

Сприйняття дітей 2-4 класів стає вже більш диференційованим. Проте, в роботі з дітьми необхідно використовувати вправи на порівняння двох схожих об'єктів, предметів, явищ, слів, ситуацій і т.д. Учні, що навчаються в 2-4 класах можуть не просто назвати предмет, а й зазначити, з яких частин він складається, описати його функції та роль в житті людей. Під час знайомства зі світом професій необхідно приділяти увагу опису умов і знарядь праці фахівців.

До закінчення 4 класу школярі повинні вміти швидко перемикаати увагу з одного об'єкта на інший. Також треба розвивати вміння розподіляти увагу (наприклад, між читанням і слуханням). Ця здатність розвивається ефективніше при використанні парних і групових форм роботи. Наприклад, назвати якості, необхідні для певної професії, дітям початкових класів легше в парах або в групах.

1.4 Основи проектування профорієнтаційного заняття у школі I ступеня

При організації профорієнтаційної роботи в початковій школі важливо враховувати, що у дітей в цей період формується працьовитість, виникає інтерес до

професій батьків і людей найближчого оточення, виявляється інтерес до найбільш поширених професій, який базується на практичній участі учнів у різних видах пізнавальної, ігрової, суспільно корисної трудової діяльності [3, с. 9].

Метою профорієнтаційної роботи в цей період є формування уявлень про світ професій, про розуміння ролі праці в житті людини через участь в різних видах діяльності.

Учитель знайомить молодших школярів з професіями батьків, з найбільш поширеними професіями в процесі проведення екскурсій, профорієнтаційних ігор. При цьому необхідно поступово формувати в дітей розуміння слова «професія».

Як правило, запитуючи у дітей «Що таке професія?», у відповідь часто можна почути (в силу вікових особливостей маленьких школярів): «Лікар, кухар, водій ...». Потім бажано перейти до питання: «А які знання потрібні людям, які ними стають? (А що потрібно знати цим людям, які обрали професію ...?)». У результаті поступово формується поняття «професія», пізніше з дітьми можна об'єднувати професії за способом діяльності («одні вчать, інші лікують, треті ремонтують, варять»), якості фізичної підготовки, творчості. Таким чином, виникає потреба природним шляхом почати про це розмову з дітьми на спеціальних заняттях з профорієнтації.

У молодшому шкільному віці профорієнтаційні заняття спрямовані на створення у дітей конкретно-наочних уявлень про світ професій. Саме вони створюють психологічну основу для подальшого розвитку професійної самосвідомості.

При плануванні занять варто дотримуватись загальноприйнятої структури опису будь-якого навчального або виховного заняття: тема, мета, завдання, короткий план або хід заняття, обладання.

Тема заняття повинна відповідати тій професії, з якою будуть знайомитися учні: вчитель, кухар та ін. Звучати це може приблизно так: «Знайомтеся! Професія - кухар! ».

Як у будь-якій іншій роботі, в профорієнтаційній також ставиться мета.

Мета: створення умов для формування конкретно-наочних уявлень про істотні сторони професії. Можна формулювати відразу триєдину мету: навчальну,

розвиваючу та виховну: створення умов для формування конкретно-наочних уявлень про істотні сторони професії (навчальна мета); розвиток осмисленого запам'ятовування, диференційованого сприйняття, довільної уваги, розвиток пізнавальних здібностей учнів на основі створення максимально різноманітних вражень про світ професій (мета розвиваюча); усвідомлення учнями цінності й важливості професії в сучасному світі, спільне обговорення та осмислення важливості таких якостей, як відповідальність і акуратність для успішного виконання професійних обов'язків (виховна мета).

Завдання професійного самовизначення для молодших школярів: дати загальні відомості про трудову діяльність; про зміст праці найпоширеніших професій; про правила поведінки в процесі трудової діяльності; сформувати мотивацію й інтерес до трудової та навчальної діяльності, прагнення до колективної суспільно корисної праці; виховувати працелюбність, старанність, акуратність, наполегливість у доведенні справи до кінця, дбайливе ставлення до результатів своєї праці.

Завдання профорієнтаційного заняття: сформувати конкретно-наочні уявлення про істотні сторони професії (зміст праці, знаряддя праці, правила поведінки в процесі трудової діяльності); познайомити учнів з різноманітністю світу професій; сформувати мотивацію й інтерес до трудової та навчальної діяльності, прагнення до праці, корисного для себе та суспільства; розвивати інтелектуальні та творчі можливості дитини.

Завдання - це проміжні кроки у досягненні мети. Якщо заняття розраховане на 30 хвилин, то таких завдань може бути не більше трьох. Іншими словами, все, що робиться для досягнення мети, потрібно відтворити в завданнях. Найголовніше - вони повинні бути співставлені з метою та сформовані максимально зрозуміло й конкретно.

У початкових класах профорієнтаційна робота передбачає включення школярів у практичне випробування власних сил у різних сферах діяльності. З огляду на специфіку віку, цю роботу можна організовувати у формі уявної подорожі за професіями. Але, щоб відправитися в подорож, необхідна підготовча робота, де хлопці й дівчатка повинні дізнатися про історію виникнення професії, про знаряддя

праці, а потім перевтілитися в людей тієї чи іншої професії. Після чого обов'язково потрібна рефлексія, щоб дізнатися, що вдалося, що - ні, і чому «ні», які емоції і враження пережила дитина у процесі перевтілення.

РОЗДІЛ II. СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГУРТКА

«СВІТ ПРОФЕСІЙ»

2.1 Мета та завдання діяльності гуртка «Світ професій»

Цілі профорієнтації продиктовані суспільством, його завданнями, потребами. Провідною метою в діяльності вчителя є підготовка школярів до свідомого вибору професії.

Мета діяльності гуртка: розширення знань про світ професій та формування інтересу до пізнання світу праці.

У процесі роботи гуртка вирішуються такі завдання:

- розширюються інтереси й здібності дітей через організацію різноманітної дозвільної та дослідницької діяльності;

- розширюються початкові уявлення про роль праці в житті людей, про світ професій та надання можливостей учням «приміряти на себе різні професії» в ігровій ситуації;

- розвивається мотивація до праці через систему активних методів пізнавальної та профорієнтаційної гри;

- виявляються загальні тенденції в розвитку здібностей дитини в спільній діяльності з батьками й педагогами;

- розвиваються творчі здібності дітей у процесі знайомства з професіями;

- мотивуються школярі до вироблення індивідуальних способів продуктивної діяльності, самооцінки, набуття досвіду спілкування.

Досвід залучення молодших школярів до роботи гуртка дозволяє зробити висновки про те, що орієнтація методики роботи на виконання завдань пошукового та дослідницького характеру є найбільш оптимальними шляхами розвитку в учнів прагнення пізнавати навколишню дійсність і виявляти особисті здібності. Як сказав Бернард Шоу, «єдиний шлях до знання - діяльність», тому необхідно в процесі діяльності знайомити учнів з різними професіями, що допоможе їм у майбутньому у виборі свого життєвого шляху.

2.2 Програма роботи гуртка «Світ професій» на 2016-2017 навчальний рік

Розроблена програма передбачає різноманітні форми організації профорієнтаційної роботи і дає можливість реалізувати наступні аспекти: соціальний, економічний, психолого-педагогічний, медико-фізіологічний.

Рис. 1 Напрями програми гуртка

Організована таким чином діяльність гуртка дасть можливість:

- сприяти соціалізації учнів;
- розвивати здібності, актуальні для подальшої професійної діяльності;
- підвищувати інтелектуальний, культурний, фізичний, моральний розвиток учнів;
- дати учню можливість практично ознайомитись зі світом професій.

ПЛАН РОБОТИ ГУРТКА «СВІТ ПРОФЕСІЙ» НА 2016-2017 Н.Р.

№ п/п	Тема заняття	Дата	Відмітка про виконання
1.	Виховний захід практичного спрямування «Робота автоінспектора» (рольова гра).	09.09.16	
2.	Професія «Журналіст».	16.09.16	
3.	Професія екскурсовод. Екскурсія до художнього музею.	23.09.16	

№ п/п	Тема заняття	Дата	Відмітка про виконання
4.	Світ очима астронома. Відвідування Вінницького планетарію.	30.09.16	
5.	Професія «Гончар». Виготовлення глиняних виробів.	07.10.16	
6.	Професія «Гончар». Виготовлення глиняних виробів.	14.10.16	
7.	Професія «Лікар-стоматолог». Екскурсія в стоматологічну клініку	21.10.16	
8.	Професія «Продавець». Екскурсія в магазин.	04.11.16	
9.	Екскурсія в Кідландію «Місто професій»	11.11.16	
10.	Професія «Перукар»	18.11.16	
11.	Професія «Телеведучий»	25.11.16	
12.	Професія «Художник-декоратор». Майстер-клас із розпису глиняних виробів	02.12.16	
13.	Професія «Пожежник».	09.12.16	
14.	Професія «Кондитер». Майстер-клас з оздоблення медового пряника.	16.12.16	
15.	Підсумкове заняття: обмін враженнями, підведення підсумків аналізу роботи гуртка за I семестр	23.12.16	
16.	Екскурсія на пошту. Знайомство з роботою поштового відділення.	27.01.17	
17.	Екскурсія в шкільний медичний пункт. Знайомство з професією медсестри та лікаря-терапевта.	03.02.17	
18.	Професія «Актор».	10.02.17	
19.	Професія «Модельєр»	17.02.17	
20.	Професія «Учитель»	24.02.17	
21.	Світ очима історика.	03.03.17	
22.	Екскурсія в шкільну їдальню. Знайомство з професією кухаря.	10.03.17	
23.	Професія «Інженер».	17.03.17	
24.	Професії залізничників. Бесіда-гра «Куди йдуть потяги?»	24.03.17	
25.	Професія «Архітектор»	07.04.17	
26.	Професія «Бібліотекар». Екскурсія до обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.Л.Тімірязєва	14.04.17	

№ п/п	Тема заняття	Дата	Відмітка про виконання
27.	Професія «Лісник». Посадка берізок.	21.04.17	
28.	Професія «Програміст».	28.04.17	
29.	Професія «Будівельник».	05.05.17	
30.	Гра «Піраміда чоловічих професій»	12.05.17	
31.	Гра «Піраміда жіночих професій».	19.05.17	
32.	Гра «Професійна рулетка».	26.05.17	

РОЗДІЛ III. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Для розвитку в молодших школярів основ позитивного ставлення до професій і первинної зацікавленості в тих чи інших професійних галузях у план гурткової роботи з класом плануються заходи, метою яких є створення умов для формування конкретно-наочних уявлень про істотні сторони професії.

Профорієнтаційна робота в молодших класах не повинна обмежуватися одним видом діяльності, доцільно використовувати різноманітні прийоми та методи, особливо в 3-4 класах: міні-лекції про зміст професії, рисункові методики, ігри, пов'язані з професією, бесіди з фахівцями - батьками і просто з фахівцями, оформлення куточка професії або папки з вирізками з газет, журналів, фотографій з екскурсій на підприємства. Наприклад, при знайомстві дітей з професією пожежника, можна використати різноманітні форми, методи і прийоми: провести міні-опитування учнів: «Що вам відомо про професію пожежного?»; провести міні-лекцію (5-7 хвилин) в супроводі наочних посібників, фотографій, малюнків про основний зміст професії пожежного, умови праці, історії професії (звідки прийшло слово, як змінювалася професія); познайомити учнів з основними вимогами до людей, які обирають професію пожежного; познайомити учнів з основними знаряддями праці (в тому числі з тими, які є в школі); переглянути відеосюжет про роботу пожежного та обговорити його (бажано провести цю роботу в малих групах); застосувати ігри, пов'язані з професією («Вгадай за жестами»); використовувати додаткові структурні елементи (бесіди із запрошенням фахівців, оформлення куточка професії в класі, організація екскурсії на підприємства міста, ведення школярами «Записника професіонала», до якого повертаються час від часу в 4 класі (у записнику можна занотовувати інтерв'ю з батьками, малювати професію, виконувати письмові роботи).

Форми і методи можуть бути різними: зустрічі з майстрами своєї справи, демонстрація зразків праці, посильна участь у трудових справах; свята праці; виставки дитячих робіт, конкурси малюнків, костюмовані карнавали професій; міні-конференції: «Люди яких професій живуть у нашому будинку, районі?», «Мої

улюблені герої книг і кінофільмів», «трудові десанти» тощо.

Рис. 2 Форми роботи гуртка «Світ професій»

3.1 Експертиза як форма профорієнтаційної роботи

Експертиза - одна з поширених форм отримання професійної інформації. Не дарма кажуть: краще один раз побачити, ніж сто разів почути. У ході експертизи учні знайомляться з підприємствами, установами, роботою регіональних відділів служби зайнятості.

Під час експертизи на підприємства школярі мають можливість ознайомитися з організацією виробництва, спостерігати представників різних професій у робочій обстановці, у процесі діяльності.

Однак ці експертизи не завжди відповідають завданням профорієнтації і не завжди створюють в учнів повне уявлення про ту чи іншу професію. Тому виникає необхідність проведення експертиз, на яких учні не обмежувалися б простим спостереженням за трудовим процесом, а вивчали б суть діяльності в тій чи іншій професії. Завдання такої експертизи полягає в тому, щоб не тільки познайомити учнів з сучасною технікою, технологією виробництва, організацією праці, пристроєм і принципами дій машин, а й навчити їх самостійно робити конкретний аналіз

професійної діяльності.

Перед екскурсією, як і перед іншими видами профорієнтаційної роботи, ставиться завдання навчання школярів самостійному аналізу професії. Успішне вирішення цього завдання пов'язано з розвитком пізнавальної активності школярів у процесі екскурсії. Тому особливе місце в проведенні екскурсії посідає пошуковий метод здобуття інформації, постановка перед учнями пошуково-проблемного завдання. При цьому вони не просто отримують від екскурсовода готову інформацію про професії, але знайомляться з методами її аналізу і, освоюючи їх доступні елементи, опановують умінням самостійно аналізувати професійну діяльність. Навички аналізу, придбані під час екскурсії, допомагають учневі розібратися в складному світі професій і вибрати мотивовано й обґрунтовано відповідну сферу трудової діяльності.

Можна виділити наступні типи профорієнтаційних екскурсій:

Рис.3 Види профорієнтаційних екскурсій

1. Оглядова. Така екскурсія проводиться за певним маршрутом: музей, цех, відділ технічного навчання. Вона, по можливості, супроводжується короткою бесідою з одним-двома робітниками на кожній ділянці під час екскурсії, розповіддю про умови для підготовки та підвищення кваліфікації робітників. Такий вид

екскурсії є досить дієвим при роботі з молодшими школярами (див. додаток 1).

2. Тематична. Школа розробляє тематичний цикл екскурсій і відповідно до програми роботи гуртка з метою всебічного ознайомлення з підприємствами та пропаганди визначених професій. У циклі екскурсії на одне і те ж підприємство можуть проводитися послідовно:

а) ознайомлення з підприємством в цілому - з його ділянками, технологічним процесом, продукцією, бесіди з керівниками та передовиками виробництва;

б) ознайомлення з провідними професіями основного виробництва, з обладнанням окремих цехів, специфікою роботи фахівців, типами основних засобів, з виробничими операціями та обов'язками, з санітарно-гігієнічними умовами, організацією і режимом праці на окремих ділянках;

в) аналогічне ознайомлення з роботою допоміжних служб і ділянок;

г) ознайомлення з навчально-виробничою базою та формами підготовки кадрів для підприємства (екскурсія до базового училища, навчального цеху підприємства).

Профорієнтаційну тематику екскурсій можна розширити, спланувавши додаткові екскурсії з конкретної теми: «Перспективи розвитку підприємства», «Молоді фахівці» і т.д.

3. Професіографічна. Групи формуються за інтересами. Бажано, щоб кількість учнів не перевищувала 15 осіб. На підприємстві ця група знайомиться з умовами діяльності фахівця і ступенем механізації праці, зв'язком з іншими фахівцями в процесі праці, потребою в кадрах, можливостями поєднання роботи з навчанням, перспективою росту кваліфікації, вимогами, які висуваються професією до особистісних якостей людини, можливими протипоказаннями, прикладами успішного оволодіння професією молодими фахівцями, їх творчістю відповідно до професіограми (див. додаток 2).

Планування екскурсії.

Кожна екскурсія будується за певним планом, в якому відтворюються наступні етапи її проведення:

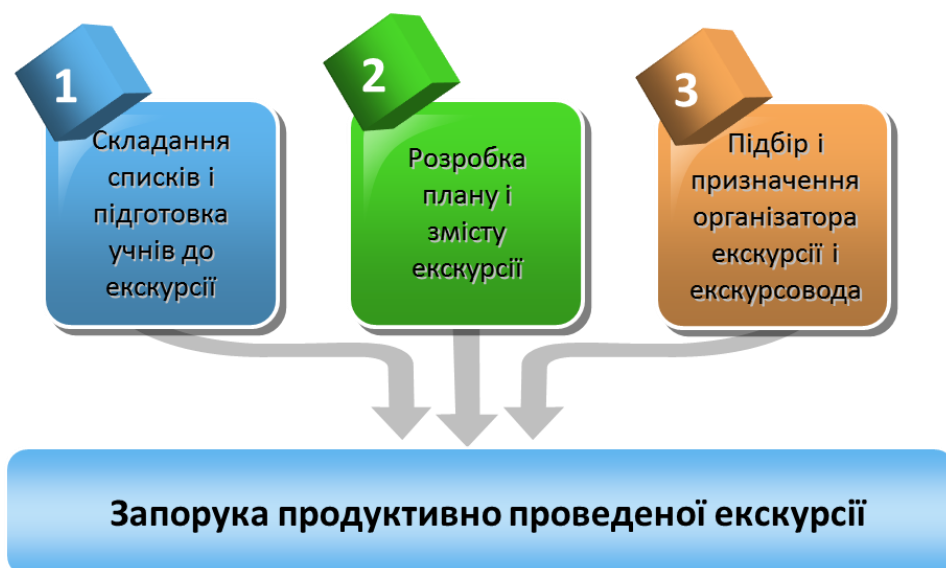

Рис.4 Етапи проведення екскурсії

Таким чином, можна зробити висновок, що профорієнтаційна екскурсія на підприємства є ефективною формою формування професійного самовизначення учнів. Проведення екскурсій на підприємства дозволить вирішити проблему залучення учнів до освоєння робітничих професій, що у свою чергу створить умови для розширення форм співпраці освітніх та виробничих сфер діяльності, врегулювання дисбалансу між попитом сучасного ринку праці та пропозицією ринку освітніх послуг.

3.2 Сюжетно-рольова гра як засіб профорієнтації молодших школярів

Яка дитина в грі, такою вона багато в чому буде в роботі, коли виросте.

А. Макаренко

Щоб сформувати у дітей уявлення про те, що таке професії, підтримувати інтерес до них, сприяти самостійності мислення та вибору, важливо грамотно використовувати методи й прийоми ознайомлення учнів з працею дорослих. А це має здійснюватися не на рівні одного завдання, а як цілісний органічний процес. Одним із надійних та цікавих способів розповісти дітям про ту чи іншу професію є гра.

Гра - це найбільш вільна, природна форма занурення в реальну (або уявну) дійсність з метою її вивчення, прояву власного «Я», творчості, активності,

самостійності, самореалізації. Ігри дають можливість розширити й уточнити знання про професії, про предмети праці, про трудові дії, результатах праці, розширюють словник, вчать спілкуванню [2, с. 20].

Гра ще деякий час після початку навчання в школі продовжує залишатися провідною діяльністю учня (тобто тією діяльністю, яка визначає розвиток людини в той чи інший період її життя). Тому в профорієнтаційні заняття повинні додаватися дві-три гри, пов'язані з якимись простими операціями, що стосуються теми заняття.

При плануванні профорієнтаційних занять бажано включати, враховуючи вік, різні модифікації психологічних ігор, спрямованих, як правило, на розвиток довільної уваги, сприйняття, мислення. Наприклад, є гра на розвиток відчуттів і сприйняття «Чарівний мішечок». У мішечок складаються предмети, пов'язані з різними професіями. Не заглядаючи в середину нього(тільки на дотик), учні повинні вгадати предмети та пов'язати їх з якимись професіями.

Існує безліч ігор і вправ, спрямованих на осмислення окремих елементів досліджуваної професії. До профорієнтаційної ігор, які пропонуються школярам у позаурочний час, можна віднести цілий клас ігор, об'єднаних назвою «Вгадай професію», це: «Професія на букву ...», «Хто використовує в роботі?» (Назвати професії, які використовують певний інструмент або матеріал, наприклад, дзеркало або голку), «Асоціація» (вгадати задуману професію за допомогою асоціативних питань типу «Який запах (колір) у професії?», «Чи пов'язана робота зі спілкуванням з людьми?»).

За допомогою розвиваючих ігор ми можемо дізнатися, яка сфера наукового знання найбільше цікавить дитину: навколишній світ, природознавство, астрономія, читання, спорт, математика і т.д. У різноманітних рольових іграх з профорієнтації школярі самі вибирають собі професію. Під час ігор вони вчать бути відповідальними, серйозно ставитися до поставлених перед ними завдань. Важливість групових ігор для школярів з профорієнтації полягає ще й у тому, що діти починають спілкуватися один з одним, ділитися своїми мріями, улюбленими книгами, розповідають, чому обрали для себе ту чи іншу роль у грі, тобто отримують комунікативні навички (вчать працювати в колективі та слухати інших

учасників гри) (див. додаток 3).

Таким чином, робота з профорієнтації за допомогою ігор спрямована на те, щоб пояснити дитині, якими якостями та знаннями потрібно володіти, щоб працювати в цікавій для них професійній сфері. Профорієнтація школярів - це найважливіша сходинка до майбутнього правильного вибору професії, про який в подальшому не будуть шкодувати. А ігри для школярів з профорієнтації - це перші дрібненькі кроки до того, що, можливо, коли-небудь стане сенсом життя.

3.3 Майстер-клас як форма профорієнтаційної роботи

*Краще один раз побачити,
ніж сто разів почути
Народна мудрість*

Майстер-клас це не шоу, а «особлива форма гурткового заняття, яка заснована на «практичних» діях показу та демонстрації творчого вирішення певного пізнавального та проблемного завдання». Майстер-клас має безсумнівні переваги перед іншими формами профорієнтаційної роботи. Основна його перевага - унікальне поєднання індивідуальної, групової та фронтальної роботи, придбання й закріплення практичних знань і навичок, гнучкість тимчасових рамок проведення.

Кожен майстер-клас - захід ексклюзивний і неповторний. Але в той же час планування та проведення майстер-класу підпорядковується логічній побудові:

Класична схема організації майстер-класу:

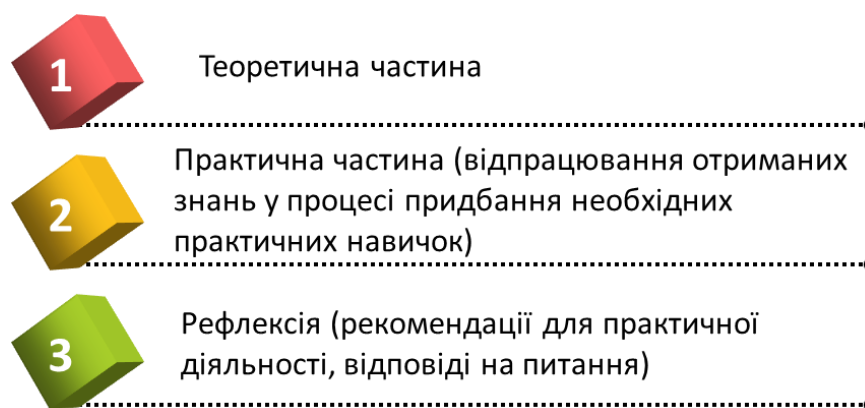

Рис. 5 Структура майстер-класу

У гуртковій роботі це цікава та дієва форма роботи. Тематика може бути різною: виготовлення глиняних виробів, декорування глиняних виробів (див.

додаток 6), виготовлення ляльки-мотанки, розпис ялинкових прикрас, оздоблення медового пряника, нанесення макіяжу тощо.

Після кожного майстер-класу школяр піде з новими навичками або знаннями (див. додаток 4).

3.4 Додаткові структурні елементи профорієнтаційного заняття

Бесіда. Бесіди з учнями в початкових класах бажано будувати з елементами гри. Наприклад, у бесіді «Що з чого робиться?» питання записуються на пелюстках великої ромашки. Бесіда починається з загадки: «Стоять в полі сестрички - Жовте очко, Білі вії. На кожній вії - запитання. Скільки учнів - стільки і питань. Відповідаючи на запитання, відриваєш пелюстку. Хто більше набере пелюсток, той і переможе». Жвавий інтерес викликає бесіда - розповідь речей про себе («Мене звать олівець», «Мене звать скляна банка» і т.д.): хто виробляє ці предмети, які матеріали необхідні для їх виготовлення, для чого вони потрібні (хто користується цими предметами?). Бесіда з запрошеними фахівцями.

Важливо пам'ятати, що фахівців необхідно готувати і спрямовувати їх мовлення в русло, зрозуміле дітям. Як правило, в першу чергу, звертаються до батьків, які можуть у робочий день прийти й розповісти про свою професію. Багато батьків соромляться виступати перед аудиторією і самі не зможуть скласти план виступу: з ними треба працювати. Досвід роботи доводить, що учням 2-4 класів дуже цікаво бувати на робочому місці своїх батьків. Рекомендуємо наступний алгоритм проведення зустрічі з фахівцями: заздалегідь домовитися з батьками про візит, про мету відвідування, терміни; визначитися з екскурсоводом (це може бути сам батько школяра або інша людина, здатна виконати цю роботу, з урахуванням віку дітей); екскурсовод розповідає про роботу підприємства в цілому і про заняття (діяльність, роботу) окремо взятого працівника - батька.

Результатом подібного заходу можуть стати не тільки нові знання про професії, яскраві враження від колективної поїздки, цікаві фотографії, але й гордість конкретного учня за батьків, професії яких є значущими для сучасного суспільства (див. додаток 5).

Оформлення куточка професії в просторі класу. У цьому куточку можуть бути книги, фотоматеріали, так чи інакше пов'язані з професією. Рекомендуємо для змінних профорієнтаційних стендів використовувати матеріал, що відповідає професійному святу. Практично в кожній професії є свій святковий день - власне професійне свято. У процесі проведення заняття до цього куточка необхідно звертатися, щоб він був функціональним, а не оформлений для «галочки».

Рисункові методики. Для того, щоб оцінити, наскільки учні засвоїли основні елементи професії, можна попросити їх намалювати, як вони собі уявляють людину, що виконує цю роботу. Рисункові методики доречні для учнів 1-2 класів, які ще не настільки вільно володіють писемним мовленням. На початку заняття можна попросити дітей (краще в парі) - у лівій частині аркуша А4 протягом 4-5 хвилин зобразити, як вони собі уявляють цю професію; наприкінці заняття - у правій частині вони відтворюють свої уявлення після проведення заняття. Порівняльний аналіз дозволить оцінити ефективність заняття.

Має місце й інший критерій ефективності профорієнтаційних занять – активність самого учня початкових класів, яка може проявлятися в різних формах і видах:

1. Ведення школярами «Професійного потрфолію» (потрфолію - це зібрання робіт певної людини, що ілюструє його знання, навички в будь-якому виді діяльності). Найчастіше портфолію складається з короткого опису умінь особи, що його представляє, і прикладів її робіт. Сюди можна додати інтерв'ю з батьками, вирізки з газет, журналів, письмові роботи та малюнки. Це «скарбничка» матеріалів й інформації про професії. До цього портфолію час від часу необхідно повертатися: спостерігати за тим, які нові матеріали з'явилися в скарбничці у школярів. Створення портфолію передбачає можливість ділитися отриманими відомостями, самостійно структурувати отримані матеріали, звертатися за допомогою до батьків або фахівців.

2. Робочий записник «Світ професій»: опис професій, міні-твір «Професії моїх батьків», синквейн, виклад цікавих історій з професійного життя різних людей, виконання різноманітних завдань (див. додаток 7).

ВИСНОВКИ

Грамотно побудована система профорієнтаційної роботи в початковій ланці сприяє формуванню у свідомості школярів різноманітних уявлень про світ праці та професій, виховує у них дбайливе ставлення до результатів праці, а також розуміння значущості праці фахівців для життя та розвитку суспільства.

Сучасні підходи до професійної орієнтації школярів розглядають її як комплекс засобів, спрямованих на формування в особистості ставлення до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності. У зв'язку з цим педагогу необхідно володіти різноманітними методами та прийомами, що дозволяють ефективно вибудовувати профорієнтаційну роботу в початкових класах.

Завдяки використанню ігрових технологій з профорієнтації в учнів вдається розвивати здатність до самостійності, допитливості, навички самоаналізу, вміння працювати з різними джерелами інформації, уміння аналізувати та узагальнювати, самопізнання в процесі гри, засвоєння норм поведінки в суспільстві.

Щорічно в школі під керівництвом психолога та соціального педагога класними керівниками проводиться моніторинг професійних уподобань серед учнів. Його результати в початковій школі доводять, що для дітей молодшого шкільного віку дуже важливі авторитет і думка вчителя. Ось чому в початковій школі необхідно створити умови для знайомства з професіями.

Щоб дитина усвідомлено зробила вибір у дорослому житті, її треба познайомити з максимальною кількістю професій.

Отже, систематична та ціленаправлена профорієнтаційна робота, проведена в початковій школі, є основою, на якій у середній школі будуватиметься вся подальша робота щодо професійного визначення дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлаченко, О. Формування мотивації вибору майбутньої професії засобами профорієнтації / О. Бурлаченко // Соціальний педагог (Шкільний світ). – 2011. – №12. – С. 44-45.
2. Веленко, А. Уроки профорієнтації в початковій школі : авторська розробка ігрових занять / А. Веленко // Психолог (Шкільний світ). – 2013. – № 11/12. – С. 101-107 ; 2012. – № 1. – С. 19-21.
3. Горбатюк, І. А. Світ професій і твоє місце у ньому / І. А. Горбатюк // Позашкільна освіта. – 2013. – № 5. – С. 6-16.
4. Клименко, В. Обираємо професію : курс гурткових занять / В. Клименко // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №22. – С. 1-36. – Вкладка.
5. Профорієнтаційна робота з школярами: Методичний посібник для вчителів; за ред. М.П.Тименка. – Рівне: РОІУВ, 1992 – 130 с.
6. Профорієнтація – зроби свідомий вибір: [Електронний ресурс]: сайт Благодійний фонд Розвиток України. – Режим доступу: <http://prof.osvita.org.ua/uk/index.html>.

ЕКСКУРСІЯ ДО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Тема. Професія екскурсовод. Екскурсія до художнього музею.

Завдання. Зацікавити учнів оцінювати наш історичний період через погляд митців-сучасників. Робити висновки про давні часи, дивлячись на картини з минулих століть. Познайти учнів з професією екскурсовода під час проведення екскурсії.

Перебіг екскурсії

I. Організаційний момент

II. Повідомлення теми екскурсії

Розповідь вчителя.

23.09.16 р. ми відвідаємо Вінницький обласний художній музей.

— Чи були ви коли-небудь у музеї? Музей — це таке місце, де зібрано дуже багато цікавих та красивих речей. В картинних галереях музею на Соборній, можна побачити сотні експонатів. Тут зібрані картини західноєвропейських художників і художні твори російських та українських авторів, скульптури і кераміка.

Отже, пропоную вивчити правила поведінки в таких місцях.

III. Ознайомлення з правилами

3.1 Ознайомлення з правилами поведінки в музеї

У музеї або на виставці не підходьте занадто близько до вітрин або картин, щоб не заважати дивитися іншим.

Не торкайтеся експонатів руками. Уважно слухайте, що розповідає екскурсовод.

Не розмовляйте голосно, не бігайте залом.

3.2 Правила поведінки під час поїздки

Перед виходом зі шкільної будівлі учні згадують правила дорожнього руху, правила безпечної поведінки на вулиці, у громадському транспорті.

IV. Проведення екскурсії.

V. Підбиття підсумків екскурсії

VI. Організоване повернення до школи

VII. Домашнє завдання.

Написати міні-твір про професію «Екскурсовод».

Художній музей

ЕКСКУРСІЯ ДО КІДЛАНДІЇ

Тема. Екскурсія до Кідландії.

Завдання. Познайти учнів з різними сферами професійної діяльності, які можуть допомогти їм визначитися з фахом на майбутнє, знайти собі хобі, розкрити новий таланти; допомогти довідатися про специфіку різних професій, плюси і мінуси кожної з них.

Перебіг екскурсії

I. Організаційний момент

Оголошення поїздки до Кідландії

II. Повідомлення теми екскурсії

Розповідь вчителя.

Ми будемо подорожувати в Кідландію, для того щоб дати вам змогу відчути себе дорослими, отримати знання і навички про різноманітні професії, які знадобляться вам у реальному житті.

Дитячий парк професій «Кідландія» – це справжня країна, зі своїми законами та правилами, власною економікою й грошовою одиницею. У Кідландії діти – головні.

III. Ознайомлення з правилами

3.1 Правила поведінки під час поїздки.

3.2 Правила поведінки в громадських місцях.

3.3 Пояснення висококваліфікованими співробітниками дотримання Законів відвідувачів Кідландії.

Ви можете працювати на станціях, які оберете самостійно або розпочати свою кар'єру у Кідландії з відвідання Центру зайнятості, де вам допоможуть скласти резюме та порекомендують ті ігрові станції, які найбільше відповідають вашим інтересам та здібностям. Крім того, при роботі на рекомендованих станціях вперше після відвідання Центру зайнятості ви отримаєте підвищену заробітну плату.

IV. Проведення екскурсії.

V. Підбиття підсумків екскурсії

VI. Організоване повернення до школи

VII. Домашнє завдання.

Написати міні-твір про поїздку та професію, яка найбільше сподобалась. Оформити газету.

Екскурсія до Кідландії

Робота над газетою

Мені сподобалась поїздка в „Кіндландію“.
Там дуже багато професій на будь-який смак.
Мені зацікавило декілька. Цікаво бути пацієнткою,
фізристаном та працювати в парфюмерії. В Кіндландії
все по-справжньому. Там багато важливих професій.
Я задовалена екскурсією до Києва.
Курой Єлизавета

Поїздка в Kind Land
та відвідали ми іздиш на екскурсію до Києва.
Найбільше мене вразила професія Kind Land.
дуже сподобалось грати пожежника,
І відчув себе рятівником! Вважаю, що професія
пожежника є дуже важливою!
Владислав Звеницький

У мистагаді ми із однокласниками
їздили до „Кіндландію“. Мені сподобалась
професія стоматолога тому, цютам ми себе відгу-
вали справжніми лікарями. Ми слідили пацієнтів і
надавали їм допомогу. Професія стоматолога дуже
цікава і важлива.
Новак Вікторія

В „Кіндландію“ мені спо-
добалась безліч різних професій-
лікар, пожежник, побутовий
альпінізм. А найбільше мене
вразила професія будівельника.
Я дуже весело провів час.
Христянко Матвій

СБИТ ПРОФЕСИЈ

Улуу саргабыла профессия улуу
санат, мана бек, се бугабылгыт е омур,
сбун, сургулт, улу манагыт, у саргыт
мо поумулулугу буга урук буг, келгиле
дзават Дуулулугу

Кыргыздын маанымдуу профессиясы болуп
табылат. Бул профессиядагы адамдар
бардык жерге каттарды жана
парсыларды таратат. Бул профессияда
адамдардын маанымдуу профессиясы болуп
табылат.

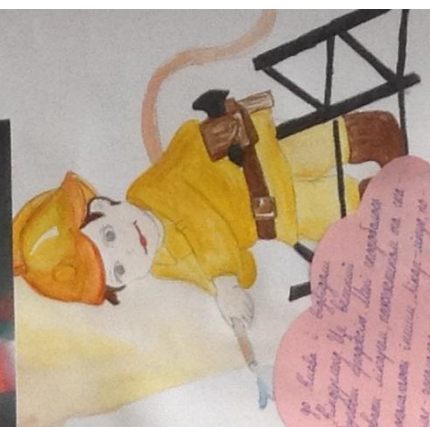
Эмгекчилердин профессиясы болуп
табылат. Бул профессиядагы адамдар
бардык жерге каттарды жана
парсыларды таратат. Бул профессияда
адамдардын маанымдуу профессиясы болуп
табылат.

Манагыт маанымдуу профессия болуп
табылат. Бул профессиядагы адамдар
бардык жерге каттарды жана
парсыларды таратат. Бул профессияда
адамдардын маанымдуу профессиясы болуп
табылат.

Улуу саргабыла профессия улуу
санат, мана бек, се бугабылгыт е омур,
сбун, сургулт, улу манагыт, у саргыт
мо поумулулугу буга урук буг, келгиле
дзават Дуулулугу

Манагыт маанымдуу профессия болуп
табылат. Бул профессиядагы адамдар
бардык жерге каттарды жана
парсыларды таратат. Бул профессияда
адамдардын маанымдуу профессиясы болуп
табылат.

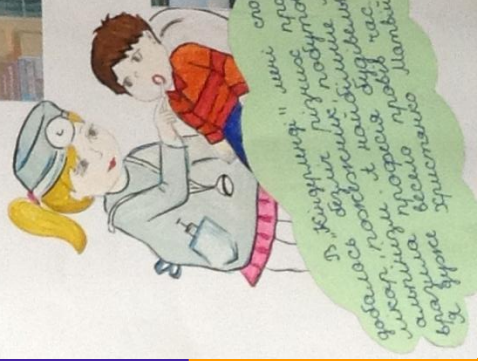
Улуу саргабыла профессия улуу
санат, мана бек, се бугабылгыт е омур,
сбун, сургулт, улу манагыт, у саргыт
мо поумулулугу буга урук буг, келгиле
дзават Дуулулугу

Улуу саргабыла профессия улуу
санат, мана бек, се бугабылгыт е омур,
сбун, сургулт, улу манагыт, у саргыт
мо поумулулугу буга урук буг, келгиле
дзават Дуулулугу

Улуу саргабыла профессия улуу
санат, мана бек, се бугабылгыт е омур,
сбун, сургулт, улу манагыт, у саргыт
мо поумулулугу буга урук буг, келгиле
дзават Дуулулугу

Рольова гра «Автоінспектор»

Майстер-класи

Бесіди з майстрами своєї справи

КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ ГУРТКА «СВІТ ПРОФЕСІЙ»

Тема. Майстер-клас з розпису глиняних виробів

Мета: ознайомити учнів з професіями гончара та художника-декоратора, прищеплювати зацікавленість до різноманітних видів діяльності, познайомити їх з життєвим способом вибору професії та задуматись про своє професійне майбутнє; виховувати глибинне ставлення поваги до майстрів народної творчості.

Завдання:

- навчити малювати грона калини пальчиком, створюючи умови формування образної уяви;
- активізувати особисту участь учнів у формуванні свого майбутнього;
- викликати інтерес до знайомства з різними видами діяльності;
- створити умови для підвищення готовності до соціально-професійного визначення.

Методи: проблемний, частково-пошуковий, пояснювально-ілюстрований.

Проблема: сучасні діти майже нічого не знають про професії людей, більшість учнів не знають навіть про професії своїх батьків або про рід їх трудової діяльності. Діти не замислюються над тим, яка складна праця в будь-якій професії, як люди різних професій допомагають у житті кожній людині, як багато професій співпрацюють, бо не можуть існувати одне без одного. Незнання, низький рівень виховання, нерозуміння призводять до зневажливого ставлення до людей «непрестижних професій», недбалого ставлення до речей, до їжі - а це праця людей, бюджет сім'ї, економіка держави.

Обладнання: ілюстрації на тему «Петриківський розпис», народні прислів'я, виставка виробів з глини, оформлених петриківським розписом, презентація.

Попередня підготовка:

- збір інформації, перегляд літератури, телепередач, сторінок Інтернету;
- збір малюнків, картинок, фото з теми;
- демонстрація матеріалу, зібраного класом.

Перебіг позаурочного заходу

I. Організаційний момент

Гра «Шифрувальники»

Кожен учень отримує картку з однаковим завданням.

Завдання: у кожному рядку знайти «зайву» літеру. Скласти всі «зайві» літери з кожного рядка і прочитати слово. Перемагає той учень, який швидко і правильно виконає завдання.

БББПББББББББББББББББББББББББ
 ВВВРВВВВВВВВВВВВВВВВВВВВВВ
 ББББББББББББББББББББББББББ
 ОООООООООООФООООООООО
 ИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИИ
 СЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙЙ
 ПППППППППППППППППППППППП
 ГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГГ

II. Теоретична частина майстер-класу

2.1 Вступна бесіда.

Вчитель. На попередніх заняттях ми з вами виготовили власноруч вироби з глини, а сьогодні будемо їх оформляти. (Показ презентації з фотографіями із майстер-класу з виготовлення глиняних виробів).

Рис.1 Виготовлення глиняних виробів

Спробуємо опанувати професію художника-декоратора.

Це фахівці зі створення зовнішнього образу й оформлення предметів,

приміщень і т.д. Сфера застосування декораторської праці дуже широка: від прикраси окремих предметів до створення інтер'єрів. На відміну від дизайнера, декоратори, як правило, не змінюють геометрію декорованого простору або предмета. В силу широти застосування декораторської праці, такі вакансії існують в штатах підприємств індустрії розваг, культурно-видовищних закладах (театри, кінотеатри), будівельних фірмах, які спеціалізуються на ремонті приміщень. Існують й окремі фахівці, що працюють самостійно.

Рідкісний і єдиний в усьому світі декоративний Петриківський розпис. Декоративний - від слова «декор» - прикрашати. Петриківський - від назви селища, де він виник.

Яскравою сторінкою увійшов декоративний розпис в історію українського народу.

Колись люди жили в біленьких глиняних хатах, посередині знаходилась піч, яка була дуже важливою. Вона обігрівала житло, у ній варили їжу, на печі спали. Тому люди любили піч і завжди прикрашали її квітами, півниками, жар-птицями.

Рис.2 Зразки декорування петриківським розписом

Гончарство - виготовлення з глини різних за призначенням гончарних виробів – посуду, кахлів, іграшок. Гончарство розвивалося там, де були придатні для цього родовища глини. Сировину очищали від шкідливих домішок, місили, виготовляли посуд чи інші вироби, сушили на сонці і потім випалювали, спочатку на відкритих вогнищах, пізніше - у звичайних печах, а наприкінці - у спеціальних гончарських

горнах. З появою гончарного круга гончарство стало окремим ремеслом.

Вироби з природної глини або сумішей її з мінеральними домішками, випалені до твердого стану, мають назву – «кераміка».

2.2 Повідомлення творчої групи гуртківців

Глина - широко розповсюджена гірська порода, дуже складна й непостійна. Глина має здатність розмокати, може бути всіх кольорів - від білого до чорного. Глина може зцілювати від хвороб, а глиняні вироби придатні для приготування різних лікувальних засобів.

А ще глина використовується в медицині (з неї роблять деякі ліки), застосовують у виробництві паперу, фарб, гуми, мила, цементу, алюмінію.

Їсти з керамічного посуду, як свідчить тисячолітній досвід, дуже корисно. Він не псує смаку їжі (на відміну металевого та пластмасового), гаряча страва в глиняному посуді довго зберігає тепло, а холодна – холод. При смаженні страва не пригорає.

Професія гончара в Україні завжди була шанованою.

2.3 Перегляд відео про гончарів

Рис.3 Відео про гончарів

2.4 Гра «Впізнай професію»

Учні об'єднуються в групи і кожній із них видається конверт з завданням.

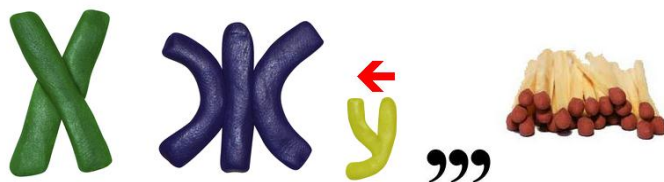
Дано набір слів, їм потрібно визначити до якої професії це належить:

- а) пензлик, фарби, ескіз, полотно, палітра (художник)
- б) глина, круг, здоров'я, посуд, випалення, піч (гончар)
- в) оформлення, мистецтво, творчість, фантазія, фарби (декоратор)

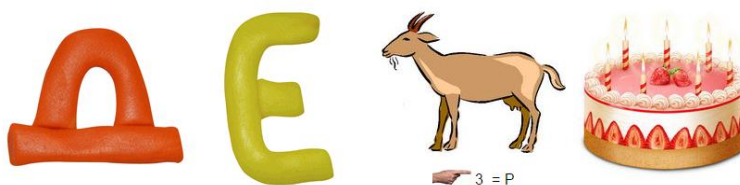
Розгадай ребус

Гончар

Художник

Декоратор

III. Практична частина майстер-класу

Ягідки калини, винограду, смородини та горішок петриківчани малюють кінчиком пальця або паличкою. Набравши фарбу на кінчик пальця, робиться відтиск на виробі. Він може бути меншим чи більшим (при виконанні відтиску паличкою всі відбитки будуть одного розміру). Зробивши декілька ягідок, їх розміщують у формі корзинки чи грона (ягідки розміщують одна над одною, поступово зменшуючи їх розмір), потім з'єднують ягідки тонкими гілочками. Малюнок можна доповнити хвилястим листям та тоненькими вусиками, створюючи таким чином нові цікаві елементи.

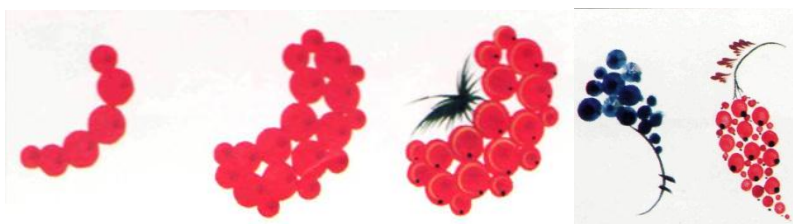

Рис.4 Зображення грона калини, виконаних в петриківському стилі

Пальцем можна малювати не лише ягідки, а й квіти та листя. Для того, щоб

край мазка був округлий, виконуючи кожний мазок, набирають на кінчик пальця фарбу.

Одним із елементів петриківського розпису є також **бігунок** — квіти, листя та ягоди, по черзі розміщені на суцільній хвилястій лінії, подібно до витких рослин. Бігунком можна оформити будь-який предмет — від глечика і до селянської хати. Як переконують майстри петриківського розпису, це один із головних оберегів, що означає безперервність сімейного щастя, нескінченність любові і благополуччя в домі.

Починаємо малювати бігунок.

Рис.5 Пояснення як малювати бігунок

Вчитель. Беремо зелену фарбу і легким рухом руки проводимо хвилясту лінію.

Вчитель. Простим олівцем або ж одразу зеленою фарбою позначаємо розташування квіток, ягід і листочків на «хвильці».

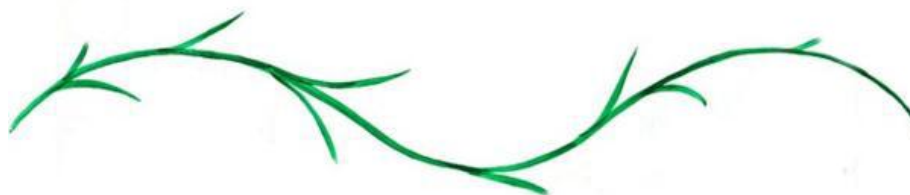

Рис.6 Зображення готового бігунка

Вчитель. А зараз намалюємо ягідки. Беремо червону фарбу й опускаємо в неї подушечку вказівного пальця. Обережно притискаємо палець до глиняного виробу. Переходимо до малювання інших ягідок. Якщо все зробите правильно, грона отримаєте охайними і красивими.

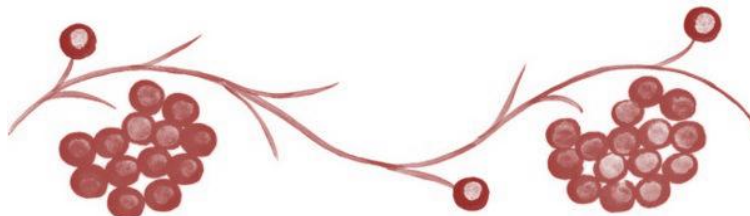

Рис.7 Бігунок з ягідками

Рис.8 Робота маленьких декораторів під час майстер-класу

Вчитель. Особливу увагу зверніть на малювання листочків. Візьміть зелену фарбу і плавними рухами виведіть кожен листочок, використовуючи *перехідні мазки*. Що це таке? Пояснюю: щоб листочок мав відтінки інших кольорів, спочатку гарненько вмочуємо пензлик у зелену фарбу, а потім торкаємося кінчиком пензлика фарби іншого кольору. Можна наносити малюнок.

Ось, власне, і все! Тепер зобразити петриківський розпис для вас не складе особливих труднощів. Залишилося лише знайти відповідний предмет або стіну, щоб закріпити отримані навички.

IV. Підведення підсумків заняття

4.1 Огляд виставки робіт й обговорення в групі

Учні запрошуються до огляду виставки, у ході якої робляться необхідні коментарі. Після огляду учасникам надається змога висловити свої думки та пропозиції щодо проведеного майстер-класу.

Рис.9 Декоровані учнями глиняні вироби

4.2 Гра «Квітка побажань»

(учасники майстер-класу висловлюють свої побажання)

4.3 Підсумок заняття

Вчитель. Сьогодні ви спробували себе в ролі художника-декоратора. Маю надію, що дана професія вам сподобалась і в майбутньому допоможе реалізуватись у житті.

СВІТ ПРОФЕСІЙ

ЗАПИСНИК ПРОФЕСІОНАЛА

Ми на правильному шляху!